

Uutistiedote

EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

EUROOPAN HUUMERAPORTTI 2020: KESKEISET KOHDAT

Covid-19-pandemian aikaansaama kriisi ja vahvat huumausainemarkkinat luovat uusia terveys- ja turvallisuusuhkia Euroopassa

(22.9.2020, LISSABON – **JULKAISTAVAKSI AIKAISINTAAN KLO 11.00 Keski-Euroopan aikaa / klo 10.00 Portugalin aikaa**) Kaikentyyppisten huumausaineiden helppo saatavuus, huumausainetuotanto Euroopassa ja erittäin voimakkaat aineet ovat joitakin huolenaiheista, joita **Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA)** käsittelee tänään julkaistavassa ***Euroopan huumeraportissa 2020: Suuntauksset ja kehitys*** ⁽¹⁾. Virasto on seurannut huumausainetilannetta 25 vuotta. Uusimmassa vuotuisessa arvioinnissaan se kuvaa vuoden 2019 lopun tilannetta sekä uusimpia muutoksia, joita **covid-19-pandemia** on saanut aikaan vuoden 2020 alussa.

Raportissa esiin nostettuja uusia kehityssuuntauksia ovat muun muassa ennätysuuret kokaiinin ja laajat heroiinin takavarikot, synteettisten huumausaineiden tuotannon laajeneminen, erittäin voimakas kannabis, uudet synteettiset opioidit ja suuria pitoisuuksia MDMA:ta sisältävät ekstaasitabletit.

EMCDDA:n uusia pikatutkimuksia (kevät 2020) ⁽²⁾ hyödyntäen raportissa arvioidaan myös vaikutuksia, joita **covid-19-kriisillä** on ollut huumeidenkäytölle ja huumausainemarkkinoille. Kriisillä voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia Euroopan huumehoitopalveluihin ja lainvalvontaan. Pelkona on, että liikkumisrajoitusten aikana kehitetyt uudenlaiset huumausaineiden jakelumallit sekä pandemian taloudelliset vaikutukset heikoimmassa asemassa oleviin yhteisöihin lisäävät entisestään huumausaineiden runsaan tarjonnan aiheuttamia haasteita.

Sisäasioista vastaava Euroopan komission jäsen Ylva Johansson toteaa seuraavaa: *Euroopan huumeraportissa 2020* nostetaan esiin vaaroja, joita laittomien huumausaineiden tuotanto ja kauppa aiheuttavat EU:n kansalaisten terveydelle ja turvallisuudelle. Rikollisjärjestöjen hallussa olevat kannattavat huumausainemarkkinat ja kokaiinin ennätysuuret ja heroiinin suuret takavarikot kertovat jatkuvasta uhasta, joka aiheutuu, kun rikolliset pyrkivät käyttämään huumekaupassa hyväksi toimitusketjuja, kuljetusreittejä ja suuria satamia. Kaikenlaisten laittomien huumausaineiden saatavuuden lisääntyminen pahentaa terveysriskejä. EU:n uudessa huumeidenvastaisessa toimintasuunnitelmassa 2021–2025 esitetään poliittinen ja strateginen kehys, jolla voidaan puuttua tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti huumeisiin liittyviin turvallisuus- ja kansanterveysvaasteisiin ottamalla käyttöön kaikki asiaankuuluvat välineet paikallisella, kansallisella, EU:n ja kansainvälisellä tasolla.”

Euroopan huume tilanne vuonna 2020: keskeiset kohdat

Tämän vuoden analyysissä on nostettu esiin seuraavat keskeiset kysymykset:

Suurten huume lähetysten takavarikointi yleistyy – Merikuljetuksissa on takavarikoitu entistä enemmän suuria määriä kokaiinia, hasista ja yhä enemmän myös heroiinia. Tämä herättää huolta rikollisjärjestöjen soluttautumisesta laillisiin toimitusketjuihin, kuljetusreitteihin ja suuriin satamiin.

Kokaiinin merkitys Euroopan huume ongelmassa korostuu – Kokaiinista on tullut entistä puhtaampaa, ja hoitoon hakeutuu yhä enemmän ensikertalaisia. Kokaiinin takavarikot olivat ennätysuuria (181 tonnia, 110 000 takavarikkoa).

Heroinin käytön ja haittojen mahdollinen kasvu herättää huolta – EU:ssa takavarikoidun heroinin määrä lähes kaksinkertaistui vuosina 2017–2018 (5,2 tonnista 9,7 tonniin), ja heroinin valmistuksesta EU:ssa raportoidaan jatkuvasti. Tämä viittaa siihen, että on syytä tarkkailla aiempaa valppaammin mahdollisia merkkejä kuluttajien kiinnostuksesta heroiinia kohtaan. Opioidikorvaushoitoon pääsy on edelleen rajoitettua joissakin maissa.

Erittäin voimakkaan kannabiksen ja uusien tuotteiden kansanterveysvaikutusten ymmärtäminen – Hasiksen ja marihuanan THC-pitoisuus on nyt keskimäärin kaksinkertainen kymmenen vuoden takaiseen verrattuna. Tämä edellyttää markkinoiden tiivistä seurantaa, sillä kannabiksesta ilmestyy myös uusia muotoja (esim. tiivistettyjä tai syötäviä muotoja).

Huumeiden tuotannon lisääntyminen ja monimuotoisuus Euroopassa – Vakiintuneita ja uusia huumausaineita tuotetaan edelleen Euroopassa paikallisille ja maailmanlaajuisille markkinoille. Laboratorioita ja tuotantopaikkoja löydetään aiempaa enemmän, ja käytettävät kemikaalit ovat entistä monimuotoisempia.

Erittäin vahvojen MDMA-tuotteiden saatavuuden jatkuminen korostaa tarvetta parantaa käyttäjien tietoisuutta – Innovointi ja synteettisten huumausaineiden tuotannon laajeneminen Euroopassa näkyy suuren pitoisuuden MDMA-tablettien ja erittäin puhtaiden jauheiden jatkuvana saatavuutena. Tällaiset tuotteet altistavat käyttäjät huomattaville terveysriskeille. Siksi tarvitaan erityisesti toimia, joilla puututaan huumeidenkäytön haittoihin vapaa-ajan tilanteissa.

Huumausainemarkkinoiden monimuotoistuminen asettaa haasteita sääntelylle ja aiheuttaa terveysriskejä – Harvinaisemmat ja sääntelemättömät aineet näyttävät olevan joissakin maissa kasvava ongelma. Tähän viittaa esimerkiksi takavarikoidun ketamiinin, GHB:n (gammahydroksivoihapon) ja LSD:n (lysergihapon dietyyliamidin) määrän kasvu. Myös typpioksiduulin (N₂O, ilokaasu) ja bentsodiatsepiinien käyttö aiheuttaa huolta.

C-hepatiitin hoidon kattavuuden parantamiseksi tarvitaan uusia työkaluja ja innovatiivisia strategioita – Huumeita pistämällä käyttävien saaminen entistä laajemmin C-hepatiitin ehkäisyyn, testaukseen ja hoidon piiriin on olennaisen tärkeää, jotta sairaus saadaan eliminoitua. On tärkeää ottaa käyttöön parempia diagnostisia menetelmiä ja seurantajärjestelmiä, joilla pystytään tunnistamaan kroonisen tartunnan saaneet ja kohdistamaan hoito.

Huumausaineiden yliannostukset liittyvät yhä useammin ikääntyvään väestöön – Vuosina 2012–2018 yliannostuskuolemien määrä yli 50-vuotiaiden keskuudessa lisääntyi 75 prosenttia. Vuonna 2018 EU:ssa tapahtui arviolta 8 300 yliannostuskuolemaa. Opioidien yliannostuksesta johtuvia kuolemantapauksia voidaan estää antamalla oikeaan aikaan naloksonia.

Uusista psykoaktiivisista aineista on tullut sitkeä ongelma – Kolmen viime vuoden aikana uusia psykoaktiivisia aineita on ensimmäinen kerran havaittu Euroopassa noin yhden aineen viikkovauhdilla: vuonna 2019 havaittiin 53 ainetta.

Uusien synteettisten opioidien ilmaantuminen on huolestuttava esimerkki markkinoiden sopeutumiskyvystä – Vuonna 2019 havaittiin ensimmäisen kerran kahdeksan uutta sääntelemätöntä synteettistä opioidia, joista osa kuului erilaisiin uusiin ryhmiin. Tämä aiheuttaa uusia kansanterveyshuolia.

Covid-19-kriisin aikaansaamat haasteet

Raportissa esitellään myös EMCDDA:n pikatutkimusten tulokset. Siinä kuvataan, miten monet huumehoitopalvelut piti sulkea tai niiden tarjontaa piti rajoittaa heti liikkumisrajoitusten alkaessa, mutta miten ne pystyivät kuitenkin mukautumaan tilanteeseen ja tarjoamaan innovatiivisia palveluita (esim. terveydenhuollon etäpalvelujen avulla), jotta hoitoa ja muuta tukea sai nopeasti. Kriisi vaikutti aluksi huumeidenkäyttötapoihin eri tavoin. Kiinnostus näytti vähenevän sellaisia huumeita kohtaan, joita tavallisesti käytetään sosiaalisissa tilanteissa (esim. MDMA, kokaiini), mutta joissakin käyttäjäryhmissä

muiden aineiden käyttö on näyttänyt lisääntyvän (kannabis, uudet bentsodiatsepiinit). Aineiden levitys paikallisille huumausainemarkkinoille häiriintyi aluksi, mikä aiheutti niistä pulaa ja nosti hintoja, mutta tämä voi palata entiselleen, kun lähikontaktien välttämistä koskevia sääntöjä lievennetään.

Raportista käy myös ilmi, miten nopeasti rikollisjärjestöt mukauttivat toimintatapaansa etenkin vähittäiskaupan tasolla. Koska liikkumisrajoitukset vaikuttivat katukauppaan, käyttäjät ja välittäjät alkoivat käyttää pimeään verkon markkinoita, sosiaalisen median alustoja ja kotiinkuljetuspalveluja. Huumausainemarkkinoiden seuranta viittaa siihen, että tukkutasolla salakuljetus lentoliikenteessä väheni, mutta merenkulun välityksellä tapahtuva huumekauppa säilyi pandemiaa edeltävillä tasoilla. Synteettisten huumausaineiden tuotanto ja kannabiksen viljely Euroopassa eivät myöskään näytä vähentyneen merkittävästi.

EMCDDA:n johtaja Alexis Goosdeel toteaa seuraavaa: ”Covid-19-pandemiolla on ollut välitön häiritsevä vaikutus huumeidenkäyttöön, vähittäistoimituksiin ja palveluihin, ja se on tuonut esiin huumeidenkäyttäjien erityistarpeet. Vaikka pandemian pitkäaikaista vaikutusta on vielä arvioitava, lyhyellä aikavälillä huomataan jo muutoksia, kuten entistä suurempi kiinnostus digitaalitekniologioiden käyttöön huumausainemarkkinoilla ja huumehoitoa koskevat innovaatiot, joihin liittyy sähköisiä ja mobiileja terveydenhoitoratkaisuja. On kuitenkin tiedostettava, että kun kriisin taloudelliset seuraukset alkavat vaikuttaa, jotkut yhteisöjemme jäsenet voivat altistua entistä enemmän huumeongelmille ja joutua osallisiksi huumausainemarkkinoihin. Tämä lisää painetta jo ennestään lujilla olevissa palveluissamme. Siksi on olennaisen tärkeää toimia nopeasti, jotta voidaan tunnistaa uudet uhkatekijät, joita tästä nopeasti etenevästä tilanteesta voi aiheutua, ja puuttua niihin.”

EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Laura d’Arrigo toteaa raportissa lopuksi seuraavaa: ”Tämän vuoden *Euroopan huumeraportti* julkaistaan EMCDDA:n 25. seurantavuotena. Meillä on käsissämme haastava huumeongelma, jota covid-19-pandemian vaikutukset pahentavat. Tasapainoinen eurooppalainen lähestymistapa huumeongelmaan on keskeinen tekijä, kun halutaan puuttua laittomien huumausaineiden aiheuttamiin monimutkaisiin terveys- ja turvallisuusuhkiin. Nyt julkaistava raportti muistuttaa meitä siitä, että Euroopan huumausainetilanteen puolueeton arviointi on tärkeämpää kuin koskaan, jotta voidaan määrittää tehokkaat vastatoimenpiteet ja päättää, miten tästä edetään yhdessä.”

(¹) Euroopan huumeraportti (englanniksi) ja tiivistelmä keskeisistä kysymyksistä (24 kielellä) ovat saatavilla osoitteessa www.emcdda.europa.eu/edr2020. Raportin taustatiedot ovat saatavilla vuoden 2020 tilastotiedotteessa (Statistical Bulletin) osoitteessa www.emcdda.europa.eu/data/stats2020. Käsiteltävä jakso koskee huumausainetilannetta vuoden 2019 loppuun asti.

(²) Lisätietoa on osoitteissa www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19 ja www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc/covid-19-resources